

KELETI ÚJSÁG

Előfizetési árak:
 Egy hónapra... 20 - koron
 Félévre... 35 - koron
 Egy évre... 100 - koron
 Kísérleti évre... 180 - koron
 Újabb árak 80 fillér

Politikai napilap

Felolvasó szerkesztő: SZENTMIKLÓSI JÓZSEF

Megjelenik minden reggel.
 Szerkesztőség és kiadóhivatal:
 Egyetem-utca 3. szám
 Telefonszám 604
 Közlönyvetek utánnyomása től.

Törvénybeütköző

a debreceni egyetem hallgatóinak az a kívánsága, hogy a hallgatóknak csak öt százaléka lehessen zsidó vallású. Ez volt a felelete dr. Kenézy Gyula egyetemi rektornak a hallgatók kívánságára. Törvénybe ütköző. Semmi több. A törvény szerint a tudomány szabad, tehát mindenki taníthat és mindenki tanítható. Minden európai állam alkotmányának alaptétele ez. És eddigelé nem is gondolt rá senki, hogy ez a szabadság káros, ártana a tudománynak. De mi volna, ha a törvény nem szabályozná a kérdést és például a debreceni egyetem most törvényes kényszer nélkül, szabadon határozhatna. Megmondjuk. A debreceni egyetem — a mai politikai élet légkörének nyomása alatt — a kívánságot talán teljesítené.

Igaza volna. Mert ezzel a nyílt és leplezetlen állásfoglalással határozott irányba terelné a zsidó-kérdést. Vége már az ugynevezett liberális politikának, mely azt tartotta szabad-elvűnek, ha nyájasan elismerik egymást a fórumon, hátmegett pedig ócsárolják a különböző országok exponensei.

Apolitika ma tudatosan, vagy a retentő világvajadások ösztönös erejével, de őszintébb, mint valaha. Innen a kiméletlensége. Fél-e a zsidóság attól, ha nem liberális, de ezzel szemben őszintébb állásfoglalásokkal találja majd magát szemben? Azt hisszük, nem fél. Nem volna szabad félnie.

Zsidó-kérdés van. Nem érzelmi, vagy rituális különbségek, illetve egyformaságok következtében, hanem politikai okokból. És hogy megoldásának nem volt módja az ugynevezett szabadelvű politika, mely azt hitte, ha a fórumon azt kiabálja, hogy nincs zsidó-kérdés, ezzel máris megoldotta azt, ezt bizonyítja, hogy most a hosszú némaságba burkolt kráter eleven erejével vetődött felszínre.

Kár, hogy törvény szerint a tudomány és annak tanítása szabad. A debreceni egyetemet így talán mi sem feszélyezné a nyílt állásfoglalásban. És valószínűleg a zsidó egyetemi hallgatókat sem feszélyezné semmi a nyílt állásfoglalásban.

Gyűlölet nélkül, előítélet nélkül, hadd lássuk közösen és valamennyien, hogy mi az, ami megoldásra vár és mi az, amire hasztalan borítunk leplet, mert időnként amugy is ledobja magáról.

Magyar béke előtt

Clerk jelentést tett a főtanácsnak — A magyar kormány a konferencia szemében — Németország ellen erőlyesen lépnek fel — Oroszországgal tárgyalások folynak — Fiuméért elégedetlenek az olaszok

Kolozsvár, okt. 11

A békekonferenciáról érkező jelentések szerint a főtanács most foglalkozik azzal a jelentéssel, amelyet Clerk bukaresti és budapesti újjáról terjesztett elő. E jelentés tisztázza fogja a román kérdést is és azt is, hogy milyen magyar kormányt fog elismerni az antant.

Békehíreknek itt következők:

Clerk jelentése

Bukarest, okt. 11

A „Vittorul” jelentéi Lyonból: Sir George Clerk kedden érkezett Párisba Bukarestből. A békekonferencia titkári hivatala most az ő jelentésének fordításával és szövegtárával foglalkozik. E jelentés Románia és Magyarország helyzetének ismertetésével foglalkozik a megértés alapján áll. A szövetségesek legfőbb tanácsa legközelebbi ülésén fogja tárgyalni ezt a jelentést.

Csak demokráta magyar kormányt ismernek el

Bukarest, okt. 11

Az „Izbanda” írja: A leghatározottabb formában állítja, hogy az antant megtagadja a magyar fehér terror Friedrich féle kormányának elismerését. Koalíciós kormány szervezését kívánják Budapeston.

A tudósító hozzáteszi: — Emlékeztetnem kell, hogy a román kormány,

el van tökéltve, hogy nem árt ki addig Magyarországot, amíg a sovinizmus és a kommunizmus egyképpen távol álló demokratikus kormányt nem hagyhat hátra maga után.

Majdnem kész a magyar béke

Bukarest, okt. 11

Az „Izbanda” írja Párisból: A magyar kormány képviselőket küldeni a békekonferenciára a feltehető, hogy a legfőbb tanácstól már majdnem véglegesen elkészített békeszerződés szövegét még októberben átadják a magyar meghatalmazottaknak és ezek azt alá is fogják írni.

Olaszország megszállja Fiumét

Nagyszében, okt. 11

A sajtóiroda jelenti: Az olasz sajtó éles hangon ir Angliának arról az eljárásáról, amellyel az olasz kormányt Fiuma tekintetében azonnali döntésre akarja kényszeríteni. A lapok azt írják, hogy ezáltal a fiumei kérdés megoldása oly irányba terelődik, mely a városnak a népszövetség nevében rezervált csapatokkal való megszállására kell hogy vezessen.

A francia lapok az Olaszországgal szemben tett angol lépésekre vonatkozólag a következőket írják:

Ezen lépéseknek csak információs jellege van és semmiesetre sem jelentenek fenyegetést. Csak az angol kormánynak azt a nézetét mutatják ki-jelzésre, hogy az adriai kérdésnek a legelővredőbb idő alatt megoldást kell nyernie.

Olasz lapok jelölik, hogy D'Annunzio hajlandó Fiumét olasz rezervált csapatoknak átadni.

Erolyes lépés Németország ellen

Bukarest, okt. 11

A „L'Independance Roumaine” jelenti Lyonból: A legfőbb tanács kedden a Quai d'Orsay ülést tartott. Tudomásul vette a német kormánynak az antant azon jegyzékére adott válaszát, amely a német csapatoknak a balti tartományokból való azonnali visszavonását követeli. A tanács elégtelennek és a Kurlandból és Litvániából nyert értesülésekkel ellentézőknek találta a válaszban foglalt biztosítékokat.

Foch tábornagy, aki az ülésen jelen volt, megbizták, hogy feleletet készítsen a német közlésre és tudassa a tervbe vett intézkedéseket, amelyeket az antant határozatainak figyelembe nem vétele esetén alkalmazni fognak.

Mint ismeretes, arról van szó, hogy Németországtól az élelmiszekek és nyersanyagok ellátását megvonják.

Keddi ülésén a legfőbb tanács Ausztria ellátásával foglalkozott. Elhatározta, hogy evégből külön albizottságot alakít annak a szervezőbizottságnak a kebelében, amely a reparációs bizottság szervezésének előkészítésével van megbízva.

Megtörtént az olasz ratifikáció

Bukarest, okt. 11

A „Vittorul” jelenti Lyonból: A római Szentani ügyönkéség közli ezt a jegyzéket:

Az olasz király azokat a dekrétumokat, melyekkel az Olaszország és Németország között Verzeillesben június 28-án, valamint az Ausztria és Olaszország között Saint Germainban szeptember 10-én kötött békeszerződéseket ratifikálta — jóváhagyta és aláírta.

Az okmányokat a parlament elé terjesztik, hogy a törvények közé iktassák.

Tárgyalják az orosz békét

Bukarest, okt. 11

A „L'Independance Roumaine” jelenti Helsingforsból: Hivatalos távirat jelenti, hogy a balti államok október 25-ike után meg akarják kezdeni az előzetes béketárgyalásokat az orosz szövetségi köztársasággal. Finnország csak az október 15-ére összehívott diéta megkérdezése után fog véglegesen állást foglalni.

A finn követek tudatták Dorpatban, hogy a béketárgyalásoknak széles alapokon kell nyugodniuk. Lengyelország részvételén kívül az antant hatalmak részvétele is elengedhetetlenül szükséges, mert ez utóbbiak magatartása döntő fontosságú a béke kérdésében.

Danikin és a lengyelek

Bukarest, okt. 11

A „Vittorul” jelenti Nauenből: Danikinnek Helsingforsba érkezett képviselője kijelentette, hogy kormánya feltétlenül elismeri Finnország és Lengyelország függetlenségét.

Bizottság a háberu felsőlősségének tárgyalására

Bukarest, okt. 11

A „L'Orient” jelenti: Német drótnélküli távirat jelenti, hogy a berlini nemzetgyűlés megállapította annak a bizottságnak a feladatát, amely a háberuot való felelősségre vonatkozó vizsgálat és annak vezetésével van megbízva.

Kötelessége lesz ennek a bizottságnak kitalálni nemcsak a központi hatalmak, hanem a szövetségesek felelősségét is. Vizsgálat tárgyává fogja tenni, hogy az antant gazdasági blokádjá mennyiben felelt meg a nemzetközi jognak.

Mint látható, a programm némileg eltér attól, amit eredetileg terveztek és amelynek célja lényegileg a császár és környezete felelősségének megállapítása volt.

Ünneplik a luxemburgiak csatlakozását

Bukarest, okt. 11

A „L'Independance Roumaine” jelenti Lyonból: A luxemburgi párisi kolóniája és Luxemburg francia barátai vasárnap megünnepelelték azt a határozatot, amely gazdaságilag Franciaországhoz való csatlakozást mondott ki szeptember 28-án. Több szónok fejezte ki azt a kívánságát, hogy a luxemburgi nemzet által önrendelkezési joga értelmében tett szavazását a francia köztársaság kormánya elismeréssel és rokonszenvenvel fogadja és hogy azonnali diplomáciai tárgyalásokat kezdjen.

gyalások tegyék azt a két állam, Luxemburg és Franciaország számára hasznos valósággá.

Brazília a népszövetségben

Bukarest, okt. 11

A „L'Independance Roumaine” jelenli Párisból: Egy újság körkérdésére adott válaszában Ruy Bumba kijelentette, hogy bármily elvetéseket, nehézségeket és problémákat támaszt is a népliga megvalósítása, Brazília semmire sem tagadhatja meg támogatását a ligától és hogy súlyos tévedés volna a az ország jövőjének helyrehozhatatlan tönkretételét jelentené, ha kizártná magát belőle a sikerét akadályozná.

Bukarest, okt. 11

A „Viitorul” jelenli Washingtonból: Hivatalos körökben úgy nyilatkoznak, hogy a Népek Ligájának összehívása nem valószínű addig, míg az Egyesült Államok szenátusa nem fogja a versaillesi békeszerződés ratifikálási, ami november elejére várható.

Szétosztják a vasúti anyagot

Bukarest, okt. 11

A „Viitorul” írja Lyonból: A legfőbb tanács a keddi ülésen Ausztria élelmezésével foglalkozott. A további teendők a szétosztás bizottságban egy albizottságot szerveztek. Ezen kívül még egy bizottságot állítottak, amelynek feladata az osztrák-magyar monarchia örökébe lépő államok közt a közlekedési anyagok szétosztása.

A „Condor” Fiuméba megy

Bukarest, okt. 11

A „Viitorul” jelenli Lyonból: Tegnap Toulouba érkezett a „Condor” páncélos, amely Fiume előtt Franciaországot fogja képviselni. A hadihajón van Savy tabornok is, a francia tengeri hadsereg parancsnoka.

Paraszt kormány Bulgáriában

Bukarest, okt. 11

A „Viitorul” jelenli Szófiából: Teodoroff miniszterelnök lemondott a bolgár parasztpárt elnöke alakított új kormányt.

Elfogyott a német kenyér

Bukarest, okt. 11

A „L'Independance Roumaine” jelenli: A porosz földművelésügyi minisztérium tudatta a földművelési szövetkezetekkel, hogy a külföldről behozott lisztkészlet a gabona- és lisztbehozatal megszüntetése folytán teljesen kimerült.

21. és 25. sz. rendelet módosítása

1. Vétkeseknek nevezetnek azok, akik: jóhiszeműleg, rossz szándék nélkül, nyilvános helyeken, állomásokon, vonaton, utcán stb. akár igaz, akár képzelt oly híreket közölnek, terjesztenek, megjegyzésekkel kísérik, melyek a hadműveletekre, hadi helyzetre és csapateltolásokra, katonai hatóságok rendelkezéseire vagy bármily más, a román hadsereget illető kérdésekre vonatkoznak.

2. Mindezek büntényt képeznek, a praetorok ítéletét és büntetését vonják maga után a mint első és utolsó fórum, egy évig terjedhető fogsággal és 2000 lei pénzbüntetéssel büntetnek.

Ha a fenti tényeket kémkedés vagy árulási szándékból követik el az érvényben levő hadi büntető törvények lesznek alkalmazva.

Az erdélyi ellenőrzési zóna parancsnoka: MARINESCU ezredes.

Jékey Aladár

1846 - 1919

Kolozsvár, okt. 11

Meghalt tegnap este a szegényes külsejű Szentegyház utcai házban Jékey Aladár, Kolozsvár poétája, Erdély öreg, de tehetségre, alkotóerejére egyik legfiatalabb énekes. A koszorútól, melyet utolsó kötetének megjelenésekor, még életében megfont számára a késő elismerés mely friss és illatos még, ime halott virág lett, ravatalra dísz. De van még virág a Jékey Aladár számára és lesz mindaddig, amíg a dalaik hatalma lesz itt a szívek fölött.

Amit életében kapott, az csak sovány kárpótlása volt félreismert, idején el sem ismert fiatalágának. Ami most hull koporsójára, az már alkotó lelkének szól, mely immár a Magasság, ahova tartozandónak vallotta magát.

Külön fejezetet érdemel Jékey Aladár a magyar irodalomtörténetben. Egy törtető, hivatkozott, elismerést követő kor költői közül talán egyetlen, aki — csak költő. Aki nem adminisztrálja magát, nem veri mellet, de benne él a költészetben, csöndesen, félre a zajtól, a túlekedéstől, aki a maga számára nem követel semmit, csak írja szordisós hangon, egyszerű formájú, de nemes tartalmu verseit, mint a gyémántcsiszoló, akinek egyetlen gondja, hogy a keze alól kikerülő apró drágakövek menőleg ragyogóbbak, menőleg mélyebb csillogásúak legyenek. Egy hívesző költő típus utolsó megtestesítője. Magyar volt, erdélyi volt és költő, egészzen a mi nk.

Életrajza

Jékey Aladár életrajzát, munkásságát nem először adjuk a „Keleti Újság” hasábjain. Itt jelentek meg legutolsó s talán legszebb versei, mikor ő maga élet és halál között feküdt a klinika operációs termében. Hűséges felesége hozta be hozzájuk a verseket, majd, lábadozása idején maga hozta és maga deklamálta el őket itt a redakcióban. Mindig szívesen látott vendég volt nálunk, halála így minket, a „Keleti Újság” dolgozó társait kétféle fájdalommal érint.

Itt született, Kolozsváron 1846-ban, jómódu birtokos szülőkől. Itt végezte gimnáziumi tanulmányait, már akkor önképzőkori pályadíjakat nyerve zenéje verseiért. Azután jogász, majd jegyzősegéd, majd járásbíróvági hivatalnok Bánfihunyadon, végre körjegyző Tekén. Életének két nevezetes fordulója: az első, mikor Gyulai Pál ledorongolja fiatalkori verseit, mire ő költőt (tűzbedobva, felhagy a poézissal, a második, mikor 1877-ben, mint fekei telekkönyvezető nőül veszi Rimmer Emmát, aki újból verselésre ösztönzi férjét. 1878-ban ott van már az Erdélyi Irodalmi Társaság alapítói között, 1886-ban bekerül a kolozsvári telekkönyvhöz és etől kezdve sűrűn jelennek meg versei a pesti lapokban és a társaság folyóiratában.

Utolsó nagy lendületét Ady Endre barátságának köszöni, aki először részesei komoly elismerésben az őz költőt és akit Jékey

szívvél lélekkel nagyok és követendő példának lát. Ady hatása nyomán fakadtak legszebb, legértelmezebb versei, akkor vette szárnyára nevét újból a hír és telette költészetét minden fórumon elismertté.

1918-ban az Erdélyi Irodalmi Társaság tiszteletbeli tagjává akarta választani, de a politikai zűrzavarok miatt a disztagság oklevelét csak a közelmúltban nyújthatták át a poétának a tiszteletére rendezett méltó ünnepségen. A megünnepelt végül boldoggá tették az őz költőt, aki már akkor súlyosan beteg volt. Gyomorbaján, mellyel a nyár folyamán operálták, nem segített gyökeresen az operáció, ereje egyre hanyatlott, míg tegnap este csöndesen elszenderült.

Az utolsó órák

Pénteken délután 6 órakor látogatta meg utolsója a beteg költőt orvosa, Jarcso Miklós dr. orvos-tanár. Jékey Aladár mély nyugalmal ült keroszékében.

— Nem válságos a helyzetem? — kérdezte.

Meg nyugtatják, hogy nem. De mintha nem elgátlotta volna ki ez a felelet, tovább kérdősködött:

— Nem kell vajjon hogy ismét operáljanak?

— Nem kell — ezt már biztosan tudta az orvos, de a nagybeteg meg nyugodott.

Uj operációra nem volt már szakség. Környezete tudta, hogy nem segít már semmi. A bánatosan leutított özvegy így mondja el azt, ami ezután következett:

— Aztán ledől a dívánra, majd ismét felül, mert feküdni nem szeretett. Nem panaszkodott, nem mondta, hogy fájdalmas volnának. Nem békétlenkedett. Nyolc óra tájban megint ledől a dívánra és elaludt. Aludt szép csöndesen, nyugodtan. Félkilenc tájban elállott a lélegzete. Olyan szépen halt meg... Sem egy jelező, sem egy hörgés, semmi. Csak úgy kimult, elaludt, itt hagyott.

— Nem is érezte, hogy közeledik a halál. Mésztában mindig tervezgetett. Irni az utolsó napokban nem írt, nem tudott. De tervezte összes költeményeinek a gyűjteményes kiadását. Szeretett volna élni és sohasem tudta meg, hogy belesége halálos.

Jékey Aladárné férje mellett mintaképp ez a gondos, önfeláldozó hűségnek. Szerény megelégedettséggel örlött ez ura hírnevének s a legutolsó időkben legnagyobb gondját arra fordította, hogy óvatosan rejtette férje előtt a szomorú titkot, mit vele az orvosok már közöltek.

A temetés

A gyászhir lassan szivárgott ki a házból. De szinte jelentek meg a Jékey Aladár barátai, hogy segédkezzenek az egyedül maradt özvegynek. Tegnap reggelre már városszerte elterjedt a hír és a legmélyebb részvétet keltette.

Jékey Aladár holttestét délelőtt 10 órakor kiszállították a házon-gárdi temető halottas kapujába. Ott ravataiozták fel és temetése hétfőn délután 3 órakor lesz.

Az Erdélyi Irodalmi Társaság testületileg vesz részt tiszteletbeli tagja temetésén. A bucsuzlató beszédet a Társulat nevében Csengeri János dr. ügyvezető-alelnök tartja.

A spanyol nacionalisták

Bukarest, okt. 11

A „Chemerea” írja Madridból: A Patronat Szövetség hosszú memorandumot intézett a királyhoz, élesen bírálva a kormány eljárását, mellyel a barcelonai sztrájkot megoldotta. A szövetség kijelenti, hogy a kormány igen m szse ment az egyes szindikátusoknak megbízás és felelősség nélkül adott engedményeivel. Tiltakozik a Barcelonában elkövetett társadalmi mérenyletek ellen s panaszkodik az igazságszolgáltatás különös állapotja miatt. Sajnálatos állapotja meg, hogy a 90 vádlott közül csak egyet marasztaltak el.

Reményét fejezi ki a Szövetség, hogy a király személyes befolyásával véget vet a türethetetlen állapotoknak.

A rendkívül energikus kifejezéssel megfogalmazott memorandumot Alfonso király környezetének egyik embere nyújtotta át. A király azonnal kiadta az iratot a belügyminiszternek.

A szabad lengyel földön

Bukarest, okt. 11

A „L'Independance Roumaine” írja: Varsóból jelentik: Pilszudzkynek, a lengyel állam fejének mixszki látogatásra nagy ünnepélyesség jellegét öltötte.

A lengyel hadsereg fáját az összes nemzetiségek és felekezetek képviselői fogadták. Az államfő beszédet tartott, amelyben a következőket mondta:

— Lengyelország, amelynek képviselője vagyok és a lengyel hadsereg, amelynek büszkén dicsekedhetem a vezérségével, vissza-szerezte saját szabadságát.

— Abban a pillanatban, mikor katonáim élén idejöttem, proklamáltam, hogy semmi kényszerrel sem szabad a lakossággal szemben alkalmazni. Az ilyen lakosság, mint Lengyelország bármely vidékének lakossága, szabadon emelheti föl szavát és maga fog a jogairól határozni.

Románia és szövetségesei

Bukarest, okt. 11

A „L'Orient” írja: Voitoianu tábornok miniszterelnök interjú adott Hamudopol Antainak, az a hírel „Patria” című újság tudósítójának és a következők kijelentéseket tette:

— Nincs változatni való azon kijelentéseimen, amelyeket akkor tettem, mikor a kormányalakításra megbízást nyertem. A legbarátságosabb viszonyt akarjuk fenntartani azokkal a hatalmakkal, amelyek szövetségeseink.

Ami a békekonferencia román kérdését illeti, Voitoianu tábornok azt mondta, hogy várja Misaunak — aki hajlandó be épni a kormányba — megérkezését. Misaun tudatni fogja vele a legújabb híreket.

— Ami a Legőrországgal való viszonyainkat illeti — tette hozzá — ez csak barátságos lehet.

Keményszakmában (tölgy és bükk) szakképzéssel bíró 8 éves, agilis, nős, izr.

fahivatalnok

ki erdőkezelőseget önállóan vezetett, ugyszintén fűrésztelep önálló vezetője hez is ért, valamint az összes irodai teendőkben is perfekt, miután eg. idejűleg mint könyvelő és pénzügyárnok is működött a fűrésznél, mindhárom nyelvet tökéletesen bírja, mielőbbi belépésre

állást keres.

Megkeresések „FÜRÉSZ ÉS ERDŐ” jellegre a kiadóhivatalba kéretnek.

A belga király a Niagaránál

Bukarest, okt. 10

A „Vittorul” jelentí Lyonból: Albert, Belgium király a Niagara retekintésére Kanadán utazott át a tiszteletére rendezett fogadtatás alkalmából megköszönte a kanadaiaknak a szép fogadtatást.

A szerb kormányválság

Bukarest, okt. 11

A „Dimneata” írja: A belgrádi sajtóiroda közli: Információink szerint Protics lépéseket tett az új szerb kormány megalakítására.

A demokrata párt megtagadott Proticstól minden közreműködést, a szociális párt hasonló állásponton van, nem akar a kabinetbe belépni. A montenegrói nemzeti klub csoportja tartózkodását azzal okolja meg, hogy pártpolitikát követő kormányban nem vehet részt.

Proticshoz csatlakozott azonban a szerb nemzeti párt klubja, a volt Starcevic féle horvát jogpárt, jelenleg jugoszláv párt. Több diasszidens csoport is csatlakozott.

Liga a bolsevizmus ellen

Bukarest, okt. 11

A „L'Orient” jelentí Párisból: A Sebastopo bulváron egy házban gyűlést tartottak. A gyűlésen Erlich ügyvéd, aki a szocialista pártból kilépett és a pártnak bolsevista tendenciákat vett szemére, a bolsevizmusról beszélt. A gyűlés végén egy politikai csoportot alakítottak, amely a „köztársasági bolsevizmusellenes blokk” nevet vette föl.

Célja a szervezkedésnek az, hogy minden eszközzel küzdjön a bolsevizmus ellen.

Akcióját — mondja a program — különösen erőiesen kell folytatnia a közeli választásokon, amelyeknek eredménye döntő befolyással lehet az országra nézve. A blokk igyekezní fog plakátok, füzetek, felolvasások, népgyűlések által felvilágosítani a választókat a veszélyről, amely azután, hogy Oro zországot és Magyarországot tönkre tette, a polgárháberu minden rémségével fenyeget más országokat, melyeknek rendre és békére van szükségük.

Ha az összes francia férfiak és nők, akik a bolsevizmust csapának tekintik, beiratkoznak az új ligába, akkor ez néhány nap alatt rengeteg tagot számlálhat.

Bonyodalmas a török válság

Bukarest, okt. 11

A „L'Independance Roumaine” írja: Az új ottomán kormány hamar megalakult. Ali Riza lép a Damed Ferid helyébe. A kormánykombináció két legjelentékenyebb személyisége Resid és Dzsemál, az egyik a külügyi, a másik a hadügyi tárcza élén.

Ali Riza viselte a hadügyi és Resid a külügyi tárcsát a Tewfik-kormányban is, mely 1918 novemberében, tehát oly pillanatban alakult, mikor a porta elsősorban az antanttal való kiegyezésre gondolt.

Dzsemál azonban csak csekély bizalmat ébreszt és, joggal vagy jogtalanul, azt tartják róla, hogy összeköttetésben áll Khemal pasával, a kisázsiai nacionalista mozgalom vezérével. Kinevezése ezek szerint azt jelentí, hogy Ali Riza nem akar szakítani Khemállal, akinek lázadása okozta Damed Ferid lemondását.

A táviratok szerint az általános választások Törökországban nemsokára megtörténnek.

A NAGYBETEG WILSON

Helyettesről gondoskodnak — javult az állapota

Kolozsvár, okt. 11

Wilson állapotáról a legújónabb hírek érkezek, melyek azzal végződnek, hogy a javulás már megállapítható. Bizonyos az, hogy az elnök aligha tud Amerika kormányzásában s a békekonferencia munkájában a közel jövőben tevékeny részt venni. Az idegrohamok után, amelyek nagyon megriaszították a környezetét, tartós elmebajról tartottak.

Wilson összeroppant

Bukarest, okt. 11

A „Dimneata” írja: Az Egyesült-Államok elnökének betegségről a „Morning Post” ezt jelentí:

„Az idegláz, melyben Wilson szenved, nagy szolgálatokat tesz ellenfeleinek. Álláspontjának a védelmére tervezett körútjában fizikai állapota sem volt segítségére s gyakran úgy kifáradt a beszédei közben, hogy szédülések fogták el. Olyanok, akik többször hallották beszélni, úgy találták, hogy igea neheze tudott most szónokolni s nem találta meg a megfelelő kifejezéseket.

Környezetében az is feltűnt, hogy elvesztette azt a sajátos képességét, melyel a hallgatóság figyelmét le tudta kötni. Valahányszor beszélni kezdett, reménytel és bizalommal volt eltelve, hogy lekecsdést kelthet álláspontja és a Párisban végzett munkája iránt. Nem volt képes azonban arra, hogy

észrevehetőleg előmozdítsa ügyét és folyton gyengülő egészsége miatt kénytelen volt Washingtonba visszavonulni.

Állapota ugyan nem aggasztó, mindazáltal elég komoly.

Az orvosok szigorúan eltiltották minden szellemi munkától. Csakis családjának tagjai látogathatják meg.

Az elnök helyettese

Bukarest, okt. 11

A „Vittorul” jelentí Washingtonból: Wilson egészségi állapota nyugtalanító. A család orvosai aggódnak. Ugy látszik, hogy az elnök elmebeteg. A lapok úgy vélik, hogy betegségének tartósága esetén a köztársasági elnöki tisztséget az alelnök fogja végzei.

Javulóban

Bukarest, okt. 11

A „L'Orient” írja: Magánforrásból eredő hírek szerint Wilson állapotában jelentékeny javulás állt be.

A Sifani-ügynökség szerint azonban Wilson állapota aggasztó. A család orvosai attól tartanak, hogy Wilson megőrül.

Bukarest, okt. 11

A „L'Independance Roumaine” jelentí Washingtonból: Wilson elnök egészségi állapotáról kiadott jelentése szerint az utolsó éjszaka kedves változást hozott. Az elnök álma és étvágya javult.

NINCS SZENKRIZIS

Boila Remulus nyilatkozik Erdély szénellátásáról — A vasuti forgalmat nem kell kerlátozni — Új utalásokat kérhetnek a vállalatok

Kolozsvár, okt. 11

(Saj. tud.) A szén az egész világ izgalmas problémáját képezi és Erdély életében is rendkívül fontos kérdés, hogy nem fognak e megrázó gazdasági helyzetet teremteni a szénellátás valamilyen zavarai. A vasut, a gyárak, az iparvállalatok, a közintézmények szénellátása nagy gondot okoznak ma és bizonyos félelemmel tekintenek a közeli jövő elé. De Erdélyben nem fog nagy fennakadás bekövetkezni — ezt mondja Boila Remulus dr. kormányzótanácsosi osztályfőnök, a szénügyek legfőbb intézője. A megánfgyosztást azonban a közcélek érdekében korlátok közé fogják szorítani.

Tegnap a kormányzótanács közlekedési osztálya egy hivatalos közleményt adott ki, mely az összes október 9-ike előtt történt szénkiutalásokat semmieseknek jelentí ki és a kiutalt szénmenyiségekért előre befizetett díjakat a megrendelőknek visszaulajja.

A „Keleti Újság” munkatársa éppen ezért kereste fel Boila Remulus dr. közlekedésügyi osztályfőnököt, aki a „Keleti Újság” részére a szénkérdésről a következőket mondja el a közönség tájékoztatására:

— A szénforgó közlemény miatt aggodalomra nincsen ok — mondotta Boila dr. — Egyszerűen az

történet, hogy eddig kiutaltuk a szénellátást, hogy a szállítást időre garantálni tudjuk volna. Nem állott rendelkezésünkre pontos kimutatás a petrosényi bányák termelőképességéről és a nagyobb szénfogyasztó üzemek szükségleteiről. Tiszta helyzetet kellett teremtenünk. Azt most már látjuk, hogy naponta 320-340 vagon szénel tudunk termelni. Azt is tudni kell, hogy a vasutak szénkészlete naponta 300 vagon, miután nemcsak Erdély, de egész Románia vasutait is mi látjuk el szénnel. A salgótarjáni bányavidék ugyanis átmeneőleg cseh-szlovák kézen volt, csak nemrégiben került ismét magyar kézre, de ott a termelés még mindig nem vette fel a rendszer arányát.

— A mostani 300 vagon szükséglet állandónak mutatkozik. Most jönnek sorra azok a nagyüzemek és közcélu egyéb intézmények, melyek nagyobb mennyiségeket igényelnek. Felmondunk tehát minden eddigi kiutalást, hogy ezek ellátásába is rendszeret vihezzünk be. Ezért hivatam össze a napokban a kolozsvári nagyfogyasztókat, sürgönyöztem a nagyobb vidéki városoknak és üzemeknek, hogy pontos kimutatást kaphassak a szükségleteiről és rendre mind-egyiket kielégíthessem. Ahelyet, hogy, mint eddig szokásban volt, 3-4 vagonnal igyekeztünk időnként a legürgeőbb szükségleteken legalább enyhíteni, ma az

egyes városok és vállalatok egész szükségletét egyszerre fogjuk, zárt 40-50 vagonos szállítmányokban leszállítani. Így mindegyik fogyasztó a sürgősség sorrendjében jó időre el lesz látva szénrel és az üzemei munkáját pillanatnyi szénhiány nem fogja megszakítani.

— A Petrosényba leküldött szénügyi kormánybiztos ennek a rendszernek a bevezetésével teljesen meg van elégedve és referádája szerint a termelésben, rakodásban, szállításban jóval kevesebb a konfuzió, mint ezelőtt. Azok a felek, akiknek részére a kiutalást felfüggesztettük, ha igényük jogos és a köz céljait szolgálják, újra kérhetik és meg fogják kapni igényelt szükségleteiket. A többiek, akik között sok volt a jogtalan igénylő, akik lakátfűtésre és más magáncélokra használták volna fel a szénel, visszakepik befizetett pénzüket és ezzel az ügy el van intézve.

Még aziránt tettünk kérdést, hogy igaz-e a vidéki lapokban elterjedt hír, hogy a vasuti személy- és áruforgalmat szénhiány miatt csökkenteni akarják?

— Annyma téves információ alapszik ez a hír — válaszolt Boila dr. — hogy ezóta két új gyorsvonatot állítottunk be és amint az előbb mondtukból kitűnik, a vasutak a napi termelésből bőven eiláthatók.

D'Annunzio Dalmáciába készül

Bukarest, okt. 11

Az „Actione Romana” írja Belgrádból: Spalatói hír szerint szeptember 28-án egy olasz repülő D'Annunzio káltványait szórta le Zarába. Ezek azt hirdetik, hogy rövid időn belül, mielőtt elegendő erővel rendelkezék D'Annunzio, Spalátét és Kallertőig egész Dalmáciát el fogja foglalni.

A német vagyon

Bukarest, okt. 11

A „L'Independance Roumaine” jelentí Nauenből: A Dresdener Bank egy pénzügyi expozét tesz közzé, mely kimutajja, hogy a Németország tulajdonában levő értékek 165 millióid értékére becsülhetők, aminek felét hadikölcsörkött éay kötelezettségek alkotják.

Kolcság Tobolozkban

Bukarest, okt. 11

A „Vittorul” jelentí Horseából: A bolsevisztól egy héttel ezelőtt hírített Tobolozk vérosát ma Kolcság csapatai szállították meg.

Denikin azt jelentí, hogy veroneczi katonai műveletek alkalmából 15000 foglyot, 15 égyut és negyvennyiségű hadianyagot zsákmányolt.

Dolhai vasgyár és ásó-, kapa-hámor ismét teljes üzemben!

Megrendeléseket úgy kereskedelmi árukra, mint gépöntvényekre elfogadunk.

DOLHA RÓKAMEZŐI VASGYÁR ÉS ÁSÓ-, KAPA-HÁMOR Melchner-Testvérek

U. i.: Levelezések és kérdézősködések kizárólag központi irodánkhoz: MELCHNER-TESTVÉREK Szatmár Intézendők.

HIREK

Kimerülten

Halál, a harcom te idézted
S szálltam konok tusára véled:
Legyőzni téged.

Tűzeltél a hideg kaszáddal.
Szálltam elédve lángszablyámmal:
Agyvillogásai.

En a tusát komolyan álltam.
Ki hitte, hogy komédiádban
Tragédiám van.

Látom a közelben már a véget...
Koponyádban az ürességet:
A győzteséget.

Jékey Aladár.

— Szentmiklósi József felekezeti szerkesztő távollétsa miatt a „Keleti Újság” szerkesztéséért dr. Zagoni István felelős.

— A felekezeti iskolák jogai. Az erdélyi református egyházkerület igazgatótanácsának megbízottja a kormányzótanács elnöke-nél, Maniu Gyula dr. nál a felekezeti iskolák sorsáról folytatott tárgyalásokat. Maniu Gyula közléseinek értelmében minden iskola a kormányzótanács tantervéhez alkalmazkodik. Az alsóbb osztályokban heti négy, a felsőbb osztályokban heti három órán kell a román nyelvet, mint tantárgyat tanítani. Kivételes esetekben nem erdélyi születésű középiskolai tanárokat is lehet alkalmazni a külön kérelmezés esetén ilyenek alkalmazása elé nem gördítenek akadályokat. Azokat a volt állami tanárokat, kik esküt nem tettek, a felekezeti iskolák szabadon alkalmazhatják. Az egyházak bármilyen vallású tanárokat alkalmazhatnak. A református egyházkerület Kolozsváron legközelebb megnyithatja azt a nőnevelő intézetet, melyet a Magyar-utcai volt tanítóképző-intézetben akart elhelyezni. —

A kormányzótanács elnöke intézkedett, hogy az épületet ürítsék ki és az iskola cöljaira adják át. A protestáns egyházak különben nagy erővel és megszabásu tervekkel hajják végre iskolapogramjukat és sok iskolát igyekeznek alapítani. A tanítóképzésre is gondot fordítanak és új tanítóképző intézeteket is létesítenek.

— A Simplon-expressz új útja. Az „Izbanda” írja: Az erdélyi vasutak igazgatósága helyben hagyva a Simplon vonat menetrendváltózatát, elhatározta, hogy október 10-étől a Simplon változatlanul Verciorován át közlekedik a 15. és 16. számú gyorsvonatok helyett. A vonat Bukarestből indul 7:30-kor órákor reggel és Orsovára érkezik 17:10-kor; visszafelé pedig Orsováról indul 8:21-kor reggel és Bukarestbe érkezik 17:40-kor. Bukarest és Verciorova közt II. osztályú kocsik is lesznek. A 13. és 14. számú gyorsvonatok (a valószínű Simplon-vonatok) Bukarest—Predeal közt folytatják közlekedésüket október 10-én, mint egyszerű gyorsvonatok I. és II. osztályú kocsikkal. A 9. és 10. számú gyorsvonatok megszűnnek október 10-én. A Simplon-expressz menetrendjének változásával egyidejűleg és kapcsolatban a vonat beállítására vonatkozó párisi szerződéssel elhatározták, hogy francia katonai őrséget rendelnek ki a román határig terjedő vonalra. Ez a rendelkezés a podgyászok biztosítására vált szükségessé, me-

lyeket az utóbbi időben Jugoszláviában rendszeresen elkoboztak.

— Feloszlott a reformátusok zsinata. Mint Budapestről jelentik a magyar református egyházak egyetemes zsinata feloszlott, mivel a tagok nem jelentek meg határozatképes számban. A zsinat egyetlen eredménye, hogy a Budapesti összegyűlt vezető reformátusok, a püspöki és főgondnoki kar arra az egyöntetű megállapodásra jutott, hogy a hivatalos egyházat nem szabad a pártpolitikába belevinni. A püspöki és főgondnoki kar Balthazar Dezső debreceni püspök vezetésével tisztelt Huszár Károlynál, a Friedrich-kormány vallás- és közoktatásügyi miniszterénél, ki a protestáns egyházak lelke támogatását kérte a haza és vallás védelmére.

— Eljegyzés. Berényi Simon nagybányai bőrikereskedő eljegyezte Schwarcz Friduskát. (Minden külön értesítés helyett.)

150 eredeti rajzzal eltűnt. Kihallgatták a két nőt, aki a kocsi-ban maradt, kiderült, hogy egyikük bevitt a börtönt, mint talált tárgyat a vasúti irodába, onnan lopták el. Két fészektől letartóztatták a lopás gyanúja alatt, a börtönt azonban eddig nem sikerült még visszaszerezni.

— Pénzhamisító cigányok. Pár nappal ezelőtt tudomására jutott a kolozsvári rendőrségnek, hogy Szászfenesen az ottlakó cigányok nagyban gyártják az egykoros ércpénzt. A hamisítvány ugyan primitív, az ezüztől csupán ólommal helyettesíteték, ami könnyen felismerhetővé teszi a pénz hamis voltát. A parasztok megkérőztetésére azonban elég jól jövedelmező üzletnek mutatkoztak a pénzgártás, mert a cigányok a környékbeli lakosokat alaposan eláraztatták gyártmányukkal, míg most azután rajtavesztettek. A rendőrség megkeresésére ugyanis a szász-fenesi csendőrség bevezette a nyomozást és a pénzhamisító cigányokat elfogták.

— Rendőri hírek. Tegnap éjszaka a Széchenyi téren posztoló rendőrnek feltűnt két gyanús alak, akik a sátrak körül élakodtak. Figyelmük kezdte őket a hamerosan megállapította, hogy a bűnös fel-törésére készültek. A rendőr mind a kétőt igazolásra szólította fel, majd előállította a központi ügye-letet. Itt megállapították rólok, hogy Ötvös Miklós és Möréc Andor a nevük, a rendőrség régi ismerősei. Letartóztatták őket. — A kolozsvári vasúti raktárfőnökség átiratban közölte a rendőrséggel, hogy ismeretlen tettesek feltörték egy vasúti teherkocsit s onnan 28 darab, összesen 1200 korona értékű fényezett székelt elloptak.

• A közlekedési územ értesíti a közönséget, hogy a Kisegítő fogyasztási igazolvány „G” szelvényére személyenként 1 kg. burgonyát vásárolhat a zöldégüzemi bodékokban kg.-ént 1 koronáért.

• Orvosi hír. Dr. Kuncz Andor klinikai vezető tanársegéd, szülés-nőgyógyász, rendel. d. u. 2-5-ig, Majális-utca 5. sz.

• A tisztviselők beszerzési csoportja tudatja, hogy tagjai között hatóságai lisztet, cukrot, rizset, buzadarát, frankot, csemegéturót, teát, evőszódát, szárdiniát, gyertyát, mazsolát, apró szőlőt, csokoládét, bort, ecetet és mosószappant oszt ki.

Comisariatul guvernial — Cluj.

Sz. 1650/1919. c. g.

Értesítés.

Onként jelentkezők tudomására hozom, hogy folyó hó 15-én szerdán külön vonat áll rendelkezésükre minden irányban.

Jelentkezhetnek hétfőn és kedden. Podgyász szállítandó. Fénykép azükéges.

Cluj, 1919. október hó 8-án.

Dr. Ioan Boeriu,
comisar guvernial.

Azonnali belépésre
3 tímársegédet és egy munkavezetőt keresünk

Ajánlatok fizetési igények megjelölésével alanti címre küldendők:

DÉVAI BÖRGYÁR R.-T. DÉVA —

Pénzügyi, hivatalos és mindenféle

nyomtatványokat

a legizlesebb kivitelben legjobban elkészít a Lapkiadó és Nyomdai Műintézet Részv. v. ényitársaság.

APRÓ HIRDETÉSEK

Eladó Vasvári Pál-utcában egy ház-építésre alkalmas **házhely** tervekkel és építési engedéllyel, 2 ablak, egy ajtó. Értkezhetni Fellegvári-ut 9., földszint.

Komplett papír-stereotypiai berendezést és egy hengeres korrekúra le-huzókészüléket keresünk megvételre. Barabás és Lengyel, Kolozsvár, Ipar-kamara.

Ha olcsón akar mérleghez jutni, úgy keresse fel Lőrincz mérlegkészítőt, ahol úgy asztali, mint hidmérlegeket bármely nagyságban kaphat minden sulyal felszerelve Lázár-utca 27. és 6 sz. alatt.

Pianino bérbe keresetik. Cim a ki-adóban.

Kezdek részére zongorákat jutá-nyos áron vállalok. Cim a kiadóban.

Keresek megvételre ecelgyári beren-dezést, esetleg kádatat külön 80—100 tanuló részére conviktusi konyhafel-szerelést is, Bród Pál, Zilah.

Iratborítékokat (dossier) bármily mennyiségben készít a Lapkiadó és Nyomdai Műintézet Kolozsvár, Egye-tem-utca 3.

A belvárosban levő régi jóhírnevű női szalonomat bérbe adnám, esetleg önálló angol munkással társulnék. Tel-jes című leveleket „női szabó” jellegre a kiadóba kérek.

Jókarban levő Singer-varrógép eladó Görögtemplom-utca 3.

A Békési Kosárfonó Szövetkezet előad rendelőket: nagy utazó, kézi utazó kosarakra, ruhás kosarakra, piaci karkosarakra, gazdasági kosarakra, kerti butorokra, veszőből készült díszmun-kákra s általában minden e szakmába vágó munkákra. A szükséglet megjelölésével kérjen ajánlatot. Pontos címzést kérünk! Békési Kosárfonó Szövetkezet, Békés.

Chrysanthemum cserepes és levágott állandóan kapható. Magyar-utca 51/b. alatt.

Román nyelvben perfect orvostan-hallgató házitánitónak ajánkozik vidékre is. Cim a kiadóban.

Fehér orpington, plymouth és kopasz-nyaku tyukok, jércék, csirkek kaphatók Dr. Vass-nál, Békés-szöllőben.

Kovácssegédet keres jó fizetéssel Kun Károly kovácmester, Monostori-ut 106.

Békéscsabai Kisgazdák Szövetkezete Békéscsaba

Azonnali szállíthat

vásárlásra jogosult feleknek

buzát, rozst, zabot, csöves tengerit, olajos magvakat és köleskását.

Vásárol készpénzért,

vagy gabonáért cserében:

tűzifát, kősenet, ruhaszöve-tekét és más szükséges árut.

IGAZGATÓSÁG.

Szakképzett almolnárt keres

azonali belépésre Vécsei malom Kolozsvár, Kossuth

Lajsa-utca 4. szám alatt

Genr. O. Hulea.